

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ Development of Early Childhood Emotional Intelligence through Physical Activities Coordinated with Guidance

ชญาณนท์ สุวรรณเพชร¹ และ พีระพร รัตนาเกียรติ²
Chayanon Suwannapate¹ and Peeraporn Rattanakiat²

Received: 13 ก.ย. 2564

Revised: 1 ธ.ค. 2564

Accepted: 3 ธ.ค. 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ 2) เปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านดงใหญ่ อำเภอนาคู จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 11 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย 3 ด้าน คือ 1) ด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง 2) ด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น 3) ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ Pre-Experimental Design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 40.09$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 12.90$) ด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 13.36$) ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 13.81$) 2) ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ พบว่าเด็กปฐมวัยมีความฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้นในทุก ๆ ด้าน โดยมีค่าร้อยละของความก้าวหน้าเท่ากับ 53.53

คำสำคัญ: กิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ, การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์, เด็กปฐมวัย

Abstract

This research was conducted with aims to 1) study the level of emotional intelligence of preschool children after implementing physical activities coordinated with guidance and 2) compare the emotional intelligence of preschool children before and after physical activities coordinated with guidance. The target sample included 11 early childhood children enrolled in kindergarten 3 at Ban Dong Yai School in the

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อีเมล: nunchawee_333@hotmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อีเมล: edurmu@rmu.ac.th

¹ Student, Master of Education Program in Early Childhood Education, Faculty of Education, Maha Sarakham Rajabhat University, Email: nunchawee_333@hotmail.com

² Lecturer, Master of Education Program in Early Childhood Education, Faculty of Education, Maha Sarakham Rajabhat University, Email: edurmu@rmu.ac.th

academic year 2020. This school is located in Wapi Pathum District, Maha Sarakham Province under Maha Sarakham Primary Education Service Area Office 2. This sample was obtained through purposive sampling. The research instruments consisted of lesson plans of physical activities coordinated with guidance and an emotional intelligence assessment form for early childhood covering 3 aspects; 1) awareness of one's own emotions and feelings, 2) awareness of others' emotions and feelings, and 3) living with others. The research design was a pre-experimental design. The statistics used to analyze the collected data were mean, standard deviation, and percentage.

The findings revealed that 1) the preschool children gained a very good level ($\bar{x} = 40.09$) of emotional intelligence after implementing the physical activities coordinated with guidance. Analyzing the three aspects of emotional intelligence, it was found that all the aspects were at a very good level; awareness of one's own emotions and feelings ($\bar{x} = 12.90$), awareness of others' emotions and feelings ($\bar{x} = 13.36$), and living with others ($\bar{x} = 13.81$). In conclusion, preschool children's emotional intelligence improved in all aspects after implementing the physical activities coordinated with guidance. The average percentage of progress was 53.53.

Keywords: Physical activities coordinated with guidance, Emotional intelligence development, Early childhood

บทนำ

ปัจจุบันแนวทางการดำเนินชีวิตของประชาชนในประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามสภาพแวดล้อมของสังคม ค่านิยมของกระแสวัตถุ ความก้าวไกลทางเทคโนโลยี เหตุการณ์ต่าง ๆ ของบ้านเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งสังคมไทย ในอนาคตนั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาที่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพเพราะสภาพปัญหาของระบบการศึกษา จะมุ่งเน้นพัฒนาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มากกว่าด้านจิตใจและอารมณ์ของผู้เรียน จึงอาจส่งผลให้มีปัญหาด้านมนุษยสัมพันธ์ กับผู้อื่น และการควบคุมอารมณ์ตนเอง ปัญหาเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อปัญหาด้านอื่น ๆ ตามมาด้วย สอดคล้องกับการรายงานข่าวของกรมสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต, 2561: ออนไลน์) พบว่าเด็กจำนวนมากกำลังเผชิญการถูกรังแก ล้อเลียน ส่งผลให้เกิดความเครียด ซึมเศร้า วิตกกังวล ไม่อยากไปโรงเรียนมากขึ้น และยังพบปัญหาใหม่ มีการรังแกกันผ่านสื่อออนไลน์ ทั้งการใช้ข้อความ ภาพ หรือวิดีโอคลิปบนโลกอินเทอร์เน็ตด้วย มีเด็กถูกรังแกในสถานศึกษาปีละประมาณ 6 แสนคน ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในอันดับ 2 ของโลก ที่มีสัดส่วนนักเรียนถูกรังแกจากเพื่อนนักเรียนด้วยกันสูงถึงร้อยละ 40 รองจากญี่ปุ่น ขณะที่ในปี 2553 การสำรวจนักเรียนนักศึกษาในสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ พบว่าร้อยละ 33 เคยรังแกผู้อื่นทางออนไลน์ อีกร้อยละ 43 บอกเคยถูกคนอื่นรังแก การรังแกกันหรือล้อเลียนกันในโรงเรียน เป็นจุดเริ่มต้นและเป็นการปลุกฝังเด็ก เรื่องความรุนแรง การทำร้ายกัน มีผลกระทบต่อเด็กทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งอารมณ์จิตใจร่างกายและคุณภาพชีวิตในระยะยาว นักเรียนที่ถูกรังแกมักเครียด ซึมเศร้า มีปัญหาการเข้าสังคมจนโต หากถูกกดดันรุนแรงหรือเรื้อรัง จะนำไปสู่การทำร้ายคนอื่น เพื่อแก้แค้น หรือทำร้ายตนเอง รุนแรงถึงฆ่าตัวตาย ขณะที่นักเรียนที่รังแกคนอื่น เมื่อทำบ่อยครั้งจนกลายเป็นนิสัยเคยชิน จะมีปัญหาบุคลิกภาพแบบใช้ความก้าวร้าว ความรุนแรงต่อผู้อื่น ความรู้สึกผิดน้อย ใช้ความรุนแรงแก้ปัญหา เป็นอันธพาล อาชญากรได้ สังคมจึงต้องช่วยกันใส่ใจ เร่งสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทั้งที่บ้านและโรงเรียน เพื่อลดการสูญเสียคุณภาพ ประชากรในสังคมที่เกิดจากผลกระทบปัญหานี้ในระยะยาว

ในการพัฒนาประเทศขึ้นอยู่กับการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เป็นเรื่องที่สำคัญควรเริ่ม ตั้งแต่การได้รับการเลี้ยงดูตั้งแต่ วัยเด็ก โดยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยได้เน้นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิด-6 ปี ให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย โดยเฉพาะพัฒนาการด้านร่างกายที่ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของ ร่างกายในทุกอิริยาบถอย่างอิสระ ผ่านอุปกรณ์ เพลง ดนตรี จังหวะ สัญลักษณ์ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งประสบการณ์ สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ จิตใจจะเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง ที่เหมาะสมกับวัย ตระหนักถึงลักษณะพิเศษเฉพาะที่เป็นอัตลักษณ์ความเป็นตัวของตัวเอง มีความสุข ร่าเริงแจ่มใส มีความเห็น ออกเห็นใจผู้อื่น พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สุนทรียภาพ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเองขณะปฏิบัติกิจกรรม ต่าง ๆ การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เป็นการปลูกฝังให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัย รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตาม วัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือโดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านอารมณ์ จิตใจนั้นสำคัญต่อ เด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 2)

Gardner (1953, อ้างถึงใน ทิศนา แชมมณี, 2550: 56-58) ได้นิยามคำว่า ความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า หมายถึง ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ หรือการสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับบริบท ทางวัฒนธรรมในแต่ละแห่ง รวมทั้งความสามารถในการตั้งปัญหาเพื่อหาคำตอบและเพิ่มพูนความรู้ Gardner มีความเชื่อ พื้นฐานที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) ความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลมิได้มีเพียงความสามารถทางภาษาและทางคณิตศาสตร์ เท่านั้น แต่มีอยู่อย่างหลากหลายถึง 5 ประเภทด้วยกัน ความจริงอาจจะมีมากกว่านี้ คนแต่ละคนจะมีความสามารถเฉพาะด้าน ที่แตกต่างไปจากคนอื่น และมีความสามารถในด้านต่าง ๆ ไม่เท่ากัน ความสามารถที่ผสมผสานกันออกมา ทำให้บุคคลแต่ละคน มีแบบแผนซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน 2) ความฉลาดทางอารมณ์ของแต่ละบุคคลจะไม่อยู่คงที่อยู่ที่ระดับที่ตนมีตอนเกิด แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้หากได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสม

ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย เป็นผลมาจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับในสภาพแวดล้อมที่ทำให้รู้สึกเป็นสุข โกรธ กลัว สนุกสนาน อิจฉา ฯลฯ ซึ่งลักษณะอารมณ์ดังกล่าว เป็นอารมณ์ที่เป็นไปในทางบวกและทางลบ การเกิดอารมณ์ใด บ่อยครั้งจะทำให้เป็นลักษณะอารมณ์ประจำตน (วัฒนา ปุญญฤทธิ์, 2557: 9) ถ้าเด็กเกิดอารมณ์เครียดบ่อยครั้งจะกลายเป็น แรงกดดันทางอารมณ์ ทำให้เด็กรู้สึกไม่พอใจ ไม่สบายใจ บางคนแสดงออกด้วยวาจาคำพูด แต่เด็กบางคนไม่แสดงออก และเก็บกดไว้ภายในกลายเป็นความกังวล สาเหตุของความเครียดอาจมีได้หลายอย่าง เช่น สภาพครอบครัวแตกแยกไม่มั่นคง เครียดจากการถูกทำทารุณกรรม ทำร้ายและความทะเลาะทแยง คาดหวังของพ่อแม่ เป็นต้น สอดคล้องกับกนกวรรณ ซื่อจริง (2553: 23) ได้กล่าวถึงความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็นกระบวนการทางปัญญา ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์จำเป็นต้องรับ การปลูกฝัง และพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็กควบคู่กับการพัฒนาความฉลาดทางเชาว์ปัญญา เนื่องจากความฉลาดทางอารมณ์ เป็นทักษะที่เกิดขึ้นได้ด้วยกระบวนการเรียนรู้จากวิธีการเลี้ยงดู การมีแบบอย่างหรือการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาตั้งแต่วัยเด็กเล็กในช่วงอายุ 2-5 ปี เพราะความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กจะพัฒนาได้อย่างมาก ในช่วงวัยนี้ และคุณสมบัติหลายประการ อาทิเช่น การควบคุมอารมณ์ตนเอง การมีวินัย ความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจผู้อื่น จะเกิดขึ้นได้จากการสร้างรากฐานในวัยนี้

กิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ได้ลงมือ กระทำกับวัตถุ เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ร่างกายปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองในการเคลื่อนไหวอย่างอิสระตามความคิดและจินตนาการ ในลักษณะต่าง ๆ โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะทำหน้าที่ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก ส่งเสริมและสนับสนุน คอยอยู่เคียงข้าง เป็นเพื่อนร่วมทาง เปิดโอกาสให้ผู้รับการชี้แนะได้ปลดปล่อย เคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระเต็มตามศักยภาพของตนเอง ตลอดจนสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้รับการชี้แนะมีทักษะความสามารถ อันจะนำไปสู่จุดหมายปลายทางด้วยแรงจูงใจภายใน

และความสามารถของผู้รับบริการชี้แนะเองสู่ความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ ช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดทักษะพื้นฐานในการเคลื่อนไหวเพื่อนำไปสู่การมีสุขภาพแข็งแรง ด้านวิถีชีวิต โดยช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นจากการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางกาย ซึ่งจะเป็นประสบการณ์ที่ส่งผลไปสู่การเข้าร่วมกิจกรรมทางกายเมื่อเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ด้านจิตใจ โดยการช่วยลดความเครียดและความวิตกกังวลรวมถึงภาวะซึมเศร้าที่เกิดขึ้นทำให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่ดี ด้านสังคม โดยช่วยสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ผู้เรียนในการอยู่ร่วมกันด้วยเหตุผล และการร่วมมือในการทำงานเป็นทีม ซึ่งกิจกรรมทางกายถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้และทักษะต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในอนาคตของเด็กปฐมวัย ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์และจิตใจ ลดความรู้สึกลดความวิตกกังวลและภาวะซึมเศร้า ช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีขึ้นและเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านอื่น ๆ อีกทั้งยังมีผลต่อสุขภาพและสมรรถภาพทางกายโดยรวม โดยเด็กปฐมวัยควรมีกิจกรรมทางกายที่หลากหลายและสม่ำเสมออย่างน้อย 180 นาทีต่อวัน (คณะกรรมการพัฒนาร่างแผนแม่บทการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย, 2561–2573: ออนไลน์)

โรงเรียนบ้านดงใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย และส่วนใหญ่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูโดยผู้ปกครองที่เป็น ปู่ ย่า ตา และยาย มากกว่าพ่อแม่เด็กเอง มีการเลี้ยงดูที่เด็กอยู่กับสื่อออนไลน์ โทรศัพท์มือถือเป็นส่วนใหญ่ โดยเมื่อเด็กได้อยู่กับสื่อเหล่านี้แล้วเด็กจะอยู่นิ่ง ไม่ดิ้น และผู้ปกครองก็จะได้มีเวลาในการทำงานของตัวเอง โดยที่ลืมนึกถึงผลกระทบอื่น ๆ ที่ตามมาว่าถ้าเด็ก ๆ เติบโตขึ้นมาจะเป็นผู้ใหญ่ที่มีอารมณ์ไม่มั่นคงและความสามารถในการกำกับดูแลตนเองก็ทำได้ยาก ไม่สามารถที่จะปรับตัวเองเข้ากับผู้อื่นได้ เด็กอยู่กับสื่อเทคโนโลยีเหล่านี้มาก ๆ หรือเรียกอีกอย่างว่า “พฤติกรรมเนือยนิ่ง” (คณะกรรมการพัฒนาร่างแผนแม่บทการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย, 2561–2573: ออนไลน์) จากการประเมินพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ของโรงเรียนบ้านดงใหญ่ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2560 เป็นต้นมา พบว่าพัฒนาการทางด้านอารมณ์-จิตใจ มาตรฐานที่ 3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 แสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมที่เด็กมีคะแนนร้อยละ 69 จากการศึกษาของครูผู้สอน พบว่าบริบทของโรงเรียนบ้านดงใหญ่เด็กส่วนใหญ่จะได้รับการเลี้ยงดูโดยผู้สูงอายุทำให้เด็กถูกเลี้ยงดูแบบตามใจ เลี้ยงแบบให้เด็กอยู่กับโทรศัพท์มือถือ ไอแพด มากกว่าการเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด ทำให้เด็กเอาแต่ใจตนเอง ง่าย ร้องไห้เมื่อถูกขัดใจ ยึดตนเองเป็นสำคัญ ตลอดจนมีพฤติกรรมที่รุนแรงบ่อยครั้ง มีอาการตัวเกร็งเมื่อโกรธหรือไม่พอใจผู้อื่น ทำลายข้าวของเมื่อถูกคนรอบข้างขัดใจ มีอารมณ์ที่หงุดหงิดโมโหง่ายเวลาที่ไม่ได้ของสิ่งนั้นจากเพื่อน ๆ ขว้างปาสิ่งของทุกครั้ง ที่โดนขัดใจ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เริ่มรุนแรงมากยิ่งขึ้น

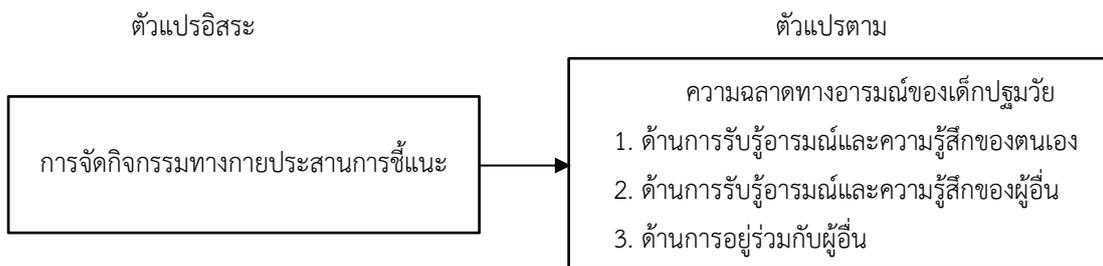
จากความสำคัญและสภาพปัญหาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญมาก เพราะความฉลาดทางอารมณ์จะช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข มีความสามารถในการรู้จัก เข้าใจ และควบคุมอารมณ์ของตนเองได้สอดคล้องตามวัย มีการประพฤติปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสมและมีความสุข ผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครู ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยและผู้บริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะที่พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีพื้นฐานทางด้านอารมณ์ที่ดีต่อไปในภายภาคหน้า

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ
2. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยจากแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ 3 องค์ประกอบ เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของวิจัย ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้อารมณ์ และความรู้สึกของตนเอง 2) ด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น 3) ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมทางกาย ประสานการชี้แนะ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ศึกษา

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านดงใหญ่ อำเภอกวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 11 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ จำนวน 24 แผน

2.2 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 3 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ ประยุกต์ใช้จาก กรมสุขภาพจิต (2546) ได้แก่ ด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง ด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ผู้วิจัยจัดทำเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าซึ่งมี 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2546) ได้กำหนดค่าคะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้ 5 คือระดับดีมาก 4 คือระดับดี 3 คือระดับปานกลาง 2 คือระดับน้อย 1 คือระดับน้อยมาก ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย เกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพ ดังนี้

คะแนน 36.01 – 45.00 ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับดีมาก

คะแนน 27.01 – 36.00 ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับดี

คะแนน 18.01 – 27.00 ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 9.01 – 18.00 ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 0.00 – 9.00 ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับน้อยมาก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองแล้ว เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง ตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยได้อธิบายชี้แจงขั้นตอนในการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ และการปฏิบัติ กิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะให้เด็กปฐมวัยฟังรับรู้เข้าใจที่ชัดเจน

3.2 สังเกตและประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มเป้าหมายขณะทำกิจกรรมโดยยังไม่ปรับใช้ กิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะในสัปดาห์ก่อนการทดลอง โดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้สังเกตเป็นผู้วิจัย

3.3 ดำเนินการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ ตามแผนการจัดกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ ซึ่งทำการทดลองในช่วงกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 กิจกรรม กิจกรรมละ 8 แผน รวมจำนวน 24 แผนการจัดกิจกรรม ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร และวันพุธ วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง มีรูปแบบกิจกรรม ประกอบด้วย 1) การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างสร้างสรรค์ประกอบ อุปกรณ์ เพลง ดนตรี จังหวะ และสัญญาณ จัดกิจกรรมทุกวันจันทร์ 2) การเคลื่อนไหวร่างกายผ่านเกมการเล่น ใช้จัดกิจกรรมทุกวันอังคาร 3) การเคลื่อนไหวร่างกายตามคำบรรยาย ใช้จัดกิจกรรมทุกวันพุธ

3.4 สังเกตและประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มเป้าหมายหลังการทดลองขณะทำกิจกรรมทางกาย ประสานการชี้แนะ ผู้วิจัยทำการสังเกตหลังการทดลอง (Posttest) โดยตัวผู้วิจัยเอง

3.5 นำผลการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้คะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538: 104)

4.2 การหาร้อยละความก้าวหน้าของคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยระหว่างก่อนเรียน กับหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมทางกายประสานการ โดยใช้สูตร ดังนี้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2547: 78)

$$\text{ร้อยละความก้าวหน้า} = \frac{\bar{x}_2 - \bar{x}_1}{\text{คะแนนเต็ม}} \times 100$$

สรุปผล

เด็กปฐมวัยหลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะปรากฏผลการพัฒนาความฉลาด ทางด้านอารมณ์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ

ผู้วิจัยได้นำ คะแนนแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านทั้งก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย โดยจำแนกรายด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง ด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และแปลผลระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ค่าสถิติแสดงระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมและรายด้านก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ

ความฉลาดทางอารมณ์	N	K	ก่อนทดลอง			หลังทดลอง		
			\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. ด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง	11	15	5.18	0.38	น้อย	12.90	1.08	ดีมาก
2. ด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น	11	15	5.27	0.44	น้อย	13.36	1.06	ดีมาก
3. ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	11	15	5.54	0.49	น้อย	13.81	1.46	ดีมาก
รวม	11	45	16	1.12	น้อย	40.09	3.23	ดีมาก

จากตาราง 1 เมื่อพิจารณาภาพรวม พบว่าเด็กปฐมวัยมีความฉลาดทางด้านอารมณ์ก่อนการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 16$) ภายหลังการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 40.09$) และเมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่าก่อนการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ เด็กปฐมวัยมีความฉลาดทางด้านอารมณ์ ด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 5.18$) ด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 5.27$) ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 5.73$) ภายหลังการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ พบว่าด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเองอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 12.90$) ด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 13.36$) และด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ($\bar{x} = 13.81$) อยู่ในระดับดีมาก

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ

ตาราง 2 การเปรียบเทียบความฉลาดทางด้านอารมณ์โดยรวมและรายด้านก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ

ความฉลาดทางอารมณ์	N	K	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		ร้อยละของ ความก้าวหน้า
			\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
1. การรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง	11	15	5.18	0.38	12.90	1.08	51.46
2. การรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น	11	15	5.27	0.44	13.36	1.06	53.93
3. การอยู่ร่วมกับผู้อื่น	11	15	5.54	0.49	13.81	1.46	55.13
รวม	11	45	16	1.12	40.09	3.23	53.53

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 2 เมื่อพิจารณาภาพโดยรวมและรายด้าน พบว่าหลังจากการจัดกิจกรรมทางกาย ประสานการชี้แนะเด็กปฐมวัยมีความฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้นในทุก ๆ ด้าน โดยมีร้อยละของความก้าวหน้าเท่ากับ 53.53 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าหลังจากการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะเด็กปฐมวัยมีการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเองมีร้อยละของความก้าวหน้าเท่ากับ 51.46 การรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นมีร้อยละของความก้าวหน้าเท่ากับ 53.93 การอยู่ร่วมกับผู้อื่นมีร้อยละของความก้าวหน้าเท่ากับ 53.93 ทุกด้านสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ

อภิปรายผล

เด็กปฐมวัยมีความฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะเป็นกิจกรรมที่พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยให้อยู่ในระดับที่มากขึ้นสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในทุกอิริยาบถอย่างอิสระ ผ่านอุปกรณ์ เพลง ดนตรี จังหวะ สัญญาณ และเคลื่อนไหวร่างกายผ่านเกมการเล่น การที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายร่วมกับเพื่อน ๆ การได้ยินเสียงเพลงจะทำให้เด็กเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน พร้อมทั้งจะเรียนรู้ โดยใช้ร่างกายของตนเองเป็นสื่อในการแสดงอารมณ์ผ่านกิจกรรมทางกาย ได้สนทนาซักถาม เล่าอารมณ์และความรู้สึกของตนเองผ่านกิจกรรม เรียนรู้เกี่ยวกับการรอคอย การได้ช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรม การอยู่ร่วมกับเพื่อนอย่างมีความสุข การปฏิบัติตามขั้นตอนและกฎกติกาของกิจกรรมทางกาย เด็กจะได้เคลื่อนไหวร่างกายตามคำบรรยาย สมมติตัวเองเป็นตัวละครต่าง ๆ จะทำให้เด็กกล้าและเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของจิมมิก รามสูต (2550: 56) ที่ใช้การเคลื่อนไหวเพื่อพัฒนาความฉลาดทางด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ให้เด็กมีอารมณ์สนุกสนาน เพลิดเพลิน สามารถกระตุ้นความสนใจของเด็กได้เป็นอย่างดี และในการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะนี้เด็กจะได้แสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ การแสดงอารมณ์ตามความรู้สึก ถือได้ว่าการปฏิบัติกิจกรรมทางกายมีความสำคัญต่อสุขภาพทางกายและอารมณ์ของเด็กปฐมวัย โดยมีครูคอยให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนกระตุ้นด้วยคำถาม และแนะนำในรูปแบบต่าง ๆ ดังที่สุริดิช สุวรรณลา (2560: 37) กล่าวว่า การชี้แนะ (Coaching) เป็นกระบวนการที่ผู้ชี้แนะ (Coach) ให้การช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้รับการชี้แนะ (Coachee) ในการพัฒนาความสามารถของบุคคลจากสภาพที่เป็นอยู่ไปสู่สภาพที่พึงปรารถนาด้วยตนเอง โดยอาศัยเทคนิคต่าง ๆ เช่น การชี้แนะ แนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน การสร้างแรงจูงใจ การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อให้บุคคลนั้นค้นพบวิธีการในการแก้ปัญหาด้วยตนเองและพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1.1 ขั้นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เป็นขั้นแรกของการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก โดยครูเป็นผู้สร้างบรรยากาศให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย สนุกสนาน ด้วยการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระ เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายอยู่กับที่ โดยเริ่มจากการเคลื่อนไหวตั้งแต่ศีรษะไปถึงปลายเท้าและจากปลายเท้าขึ้นมาถึงศีรษะ ประกอบเสียงเพลง เคลื่อนไหวร่างกายเคลื่อนที่ เคลื่อนไหวร่างกายประกอบการเคาะจังหวะ และเสียงดนตรี ซึ่งเป็นวิธีการที่พัฒนาความฉลาดทางด้านอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่ดีที่สุดอีกวิธีหนึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของอารี พันธมณี (2546: 27) ที่กล่าวว่า การทำให้เด็กมีความสุขด้วยการจัดกิจกรรมโดยใช้เพลง ดนตรี เพื่อให้เด็กผ่อนคลาย และมีอารมณ์ที่มั่นคง ควรให้เด็กฟังเพลง ร้องเพลง เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ประกอบเพลง เนื่องจากเด็กปฐมวัยจะเป็นที่ชอบเสียงเพลง ชอบการเคลื่อนไหวร่างกายอยู่แล้วโดยธรรมชาติ ชอบกระโดดโลดเต้นไปตามจังหวะ หากเราสามารถนำเสียงเพลง ดนตรี การเคาะจังหวะ

มาประกอบการจัดกิจกรรมโดยให้เด็กมีโอกาสได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายไปรอบ ๆ บริเวณ จะทำให้เด็กเกิดอารมณ์สนุกสนาน ผ่อนคลาย เป็นการพักผ่อนคลาย ได้เปลี่ยนอิริยาบถ ช่วยพัฒนาในด้านอารมณ์ จิตใจของเด็กเป็นอย่างมาก ช่วงเวลาที่เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมทางกายประเสียดเพลง ดนตรี สมอจะหลังสารแห่งความสุขออกมา และเด็กจะเกิดเจตคติที่ดีต่อเรื่องราวต่าง ๆ โดยไม่ต้องบังคับแต่อย่างใด เด็กจะได้เคลื่อนไหวร่างกายตามความคิดและจินตนาการ เป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ ดังที่เยาเวพา เดเซคูปต์ (2542: 15) ได้กล่าวถึงแนวความคิดการจัดการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัยที่ใช้เพลง ดนตรีมาจัดประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กเกิดความสุขเพลิดเพลิน คลายความกังวล ซึ่งเป็นบรรยากาศทำให้เด็กเกิดความรู้สึกไม่เคร่งเครียดสามารถแสดงพฤติกรรมเคลื่อนไหวร่างกายตามบทเพลงได้อย่างอิสระทำให้เกิดความสุขสนุกสนาน ถือเป็นกรกระตุ้นร่างกายให้ตื่นตัว กระตือรือร้น มีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ในขั้นต่อไป ในขั้นตอนนี้เด็กจะได้เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะสัญญาณที่ครูเคาะ เช่น กระโดดไปข้างหน้า กระโดดไปด้านข้าง กระโดดเขย่งไปด้านหน้า เป็นต้น เมื่อได้ยินสัญญาณ “หยุด” ให้หยุดการเคลื่อนไหวในท่ายืนทันที เป็นการจัดกิจกรรมที่เด็กได้ควบคุมการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างสนุกสนานเพลิดเพลินไปในตัวเด็กจะมีความตั้งใจ มีสมาธิที่แน่วแน่กับเสียงจังหวะสัญญาณที่ครูเคาะ เปิดโอกาสให้เด็กรู้จักการรอคอย ช่วยเหลือผู้อื่น เคารพกติกาต่าง ๆ ผ่อนคลายอารมณ์ที่ตึงเครียด ปลดปล่อยโดยการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตามความคิดและจินตนาการไปรอบ ๆ บริเวณ อย่างไม่กังวลใจ กลัว วิตก กังวลว่าจะทำผิด แสดงอารมณ์ตามความรู้สึกของตนเอง

1.2 ขั้นการชี้แนะและการปฏิบัติ เป็นขั้นที่ครูจะดำเนินกิจกรรมด้วยการสาธิตวิธีการในการเคลื่อนไหว ยกตัวอย่างการเคลื่อนไหวร่างกาย ตลอดจนแนะนำอุปกรณ์ที่ใช้ในเคลื่อนไหวร่างกาย การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ประกอบอุปกรณ์อย่างปลอดภัย การวางแผนจากสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในขั้นนี้เด็กจะได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ได้รู้จักกับวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาให้ประกอบการเคลื่อนไหว ได้ทดลองเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายไปพร้อมกับอุปกรณ์ เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม นอกจากนี้ กิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะยังเป็นกิจกรรมที่เด็กได้ระบายความเครียดได้เล่าอารมณ์ความรู้สึกของตนเองขณะปฏิบัติกิจกรรมว่าตนเองรู้สึกอย่างไร อีกทั้งเด็กจะได้รับรู้อารมณ์ความรู้สึกของเพื่อนคนอื่นด้วย ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรม อีโมชันบล็อก ในขั้นการชี้แนะและการปฏิบัติ ครูนำอีโมชันบล็อกให้เด็กดู จากนั้นสนทนาเกี่ยวกับอารมณ์ สีหน้าท่าทางแบบต่าง ๆ และขออาสาสมัครเด็กออกมาสาธิตสีหน้าท่าทางแบบต่าง ๆ แล้วส่งอีโมชันบล็อกให้เด็ก ๆ สัมผัสและหมุน พร้อมแสดงสีหน้าท่าทางตามอีโมชันที่เด็ก ๆ ชอบ “ในระหว่างกิจกรรมน้องมิวสิคพูดขึ้นว่า หนูสงสารอีโมชันภาพคนแก่ขอทานมากเลย หนูเคยเอาเงินไปใส่ในขันที่คนแก่วางไว้ข้างถนนด้วยค่ะ”

1.3 ขั้นต่อยอดประสบการณ์และเสริมกำลังใจ เป็นขั้นที่ครูกระตุ้นด้วยคำถาม พุดคุย ชักถาม อาจเป็นคำถามที่ทำทหาย หรือคำถามที่เป็นสถานการณ์ สร้างทางเลือก การที่เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายไปพร้อมกับอุปกรณ์ เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่าอารมณ์ของตนเองและรับฟังอารมณ์ของผู้อื่น จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทำให้เด็กได้ซึมซับและเกิดการเรียนรู้อารมณ์ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง รู้จักควบคุมจัดการและแสดงอารมณ์ ตลอดจนใช้ชีวิตอย่างมีความสุข มองโลกในแง่ดี แก้ไขความขัดแย้ง ความเครียด ที่เกิดขึ้นในจิตใจได้เป็นอย่างดี โดยในขั้นนี้ครูจะกระตุ้นด้วยคำถามที่เป็นการต่อยอดประสบการณ์และเสริมกำลังใจให้กับเด็ก ยกตัวอย่างเช่น ในกิจกรรม มदन้อยพลงญักษ์ที่ครูสมมติให้เด็ก ๆ เป็นมदन้อย โดยครูจะสร้างสถานการณ์ที่ทำทหาย ต่อยอดประสบการณ์และเสริมกำลังใจในการเคลื่อนไหวร่างกายตามคำบรรยาย โดยมีอาหารชิ้นใหญ่มากอยู่ 3 ชิ้น ที่มदन้อยต้องนำกลับรัง มदन้อยจะมีวิธีการอย่างไรในการขนอาหารกลับไปรังของตนเอง มदन้อยจะได้ร่วมกันวางแผนในการนำอาหารกลับรัง ทำให้เด็กแต่ละคนรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ที่จะนำไปสู่การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ดังที่จิตตินันท์ บุญสิทธิกุล (2558: 9) ได้กล่าวถึงความสามารถของเด็กปฐมวัยที่จะเกิดการเรียนรู้ทางอารมณ์เพื่อนำไปสู่สัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม เป็นความสามารถในการรู้จักตนเองในด้านความรู้สึกและการแสดงออกอย่างเหมาะสม มองตนเองในทางที่ดีรับรู้ในความสามารถของตนเอง สามารถคิดแสดงออกและใช้ความสามารถอย่างสร้างสรรค์ ในขั้นนี้ครูจะสาธิตการเคลื่อนไหวกับอุปกรณ์นั้นจากข้อตกลง

หรือเงื่อนไขที่กำหนดขึ้น เพื่อเปิดประสบการณ์ใหม่ให้กับเด็ก ซึ่งครูจะสังเกตพฤติกรรมระหว่างเด็กปฏิบัติกิจกรรม ครูคอยเสริมแรงให้กำลังใจ โดยการใช้คำพูด สอดคล้องกับมลินทรา กวินโกลโรจน์ (2558: 2) ได้เสนอกระบวนการชี้แนะการปฏิบัติที่ผู้ชี้แนะควรเปิดโอกาสให้ผู้รับการชี้แนะ ลงมือตามแผนการให้กำลังใจ เปิดโอกาสให้ผู้รับการชี้แนะได้เล่าความรู้สึก เพื่อให้ประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ร่วมวางแผน

1.4 ชั้นผ่านคลายสู่การทบทวน เป็นขั้นที่ครูให้เด็กได้ผ่อนคลายร่างกายในอิริยาบถต่าง ๆ บอกความรู้สึกเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมทางกายในแต่ละกิจกรรมว่าเด็กรู้สึกอย่างไรกับกิจกรรมนี้ ชอบหรือไม่ชอบ เพราะเหตุใด ในขั้นนี้ครูจะกระตุ้นด้วยคำถาม สนทนา ซักถาม และทบทวนกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้พูดและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความฉลาดทางด้านอารมณ์ในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ได้บอกความรู้สึกของตนเองในการปฏิบัติกิจกรรม เด็กจะทบทวนว่าพฤติกรรมไหนดีไม่ดีเพราะเหตุใด ซึ่งกระบวนการในขั้นนี้จะนำไปสู่การพัฒนาความฉลาดทางด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ให้เด็กมีความอารมณ์ที่มั่นคง แสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ จะทำให้เด็กมีความสุขในการร่วมกิจกรรม มีทักษะทางสังคม รู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออกได้ระบายอารมณ์ และเปิดเผยความรู้สึกซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และเป็นวิธีพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์อีกวิธีหนึ่ง โดยการจัดกิจกรรมทางกายเพื่อพัฒนาความฉลาดทางด้านอารมณ์นั้น ผู้วิจัยจะสร้างทางเลือกกระตุ้นด้วยคำถามเพื่อให้เด็กไว้วางใจ โดยมีครูคอยกระตุ้นด้วยคำถาม ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนคอยให้กำลังใจ ซึ่งการปฏิบัติกิจกรรมทางกายนั้นถือเป็นพื้นฐานสำคัญของความฉลาดทางด้านอารมณ์ คือ ด้านรับรู้อารมณ์ และความรู้สึกของตนเอง ทำให้เห็นคุณค่าของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถรับรู้และควบคุมอารมณ์ของตนเอง บอกความรู้สึกและความต้องการของตนเองเมื่อครูซักถามได้ เช่น หนูรู้สึกอย่างไรกับกิจกรรมในวันนี้ เพราะเหตุใด สิ่งที่เด็กชอบ/ไม่ชอบในกิจกรรมนี้คืออะไร ฯลฯ แสดงสีหน้าท่าทางยิ้มแย้ม แจ่มใส ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ตลอดจนการแสดงท่าทางปฏิเสธเมื่อเพื่อนชวนเล่นในสิ่งที่ไม่ชอบ ด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง ทำให้เข้าใจความรู้สึกของคนอื่น เข้าไปช่วยเหลือ พูดปลอบใจเมื่อเห็นเพื่อนร้องไห้ อีกทั้งยังไม่กระทำในสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่หยิ่งและขโมยของผู้อื่น มาเป็นของของตน ตลอดจนชื่นชมในความสำเร็จของผู้อื่น และด้านอยู่ร่วมกับผู้อื่น และด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของวิภารัตน์ จอกทอง (2556: 78-80) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เพื่อพัฒนาความฉลาดทางด้านอารมณ์ พบว่าหลังจากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เด็กปฐมวัยมีความฉลาดทางด้านอารมณ์สูงขึ้น

2. ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ พบว่าเด็กปฐมวัย

มีความฉลาดทางด้านอารมณ์สูงขึ้นในทุก ๆ ด้าน โดยมีค่าร้อยละของความก้าวหน้าเท่ากับ 53.53 สามารถอภิปราย ได้ดังนี้

2.1 ด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะมีความฉลาดทางด้านอารมณ์ ด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเองเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะมีรูปแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้าประกอบบทเพลงเสียงดนตรี การเคาะจังหวะในชั้นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ใช้ร่างกายของตนเองเป็นสื่อในการแสดงออกทางอารมณ์ ทำให้เด็กรู้สึกสนุกสนานและมีความสุขในการเคลื่อนไหวร่างกาย ได้ระบายความตึงเครียดภายในจิตใจ รู้สึกผ่อนคลาย แสดงสีหน้าท่าทาง ร่าเริง ยิ้มแย้มแจ่มใส ขณะทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน รับรู้อารมณ์ของตนเองว่าตนเองกำลังมีความสุขสนุกสนานอยู่กับกิจกรรมทางกายที่ครูจัดขึ้น ดังที่วัฒนา ปญญฤทธิ์ (2557: 3) กล่าวว่า คำพูดหรือถ้อยคำของบุคคลรอบข้างเด็กปฐมวัยนั้นมีผลต่อการรับรู้อารมณ์ของเด็กปฐมวัย ช่วยให้เด็กรับรู้อารมณ์ของตนเองและแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม และกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะนั้นเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายประกอบอุปกรณ์ร่วมกับเพื่อนในห้องเรียน เด็กจะเกิดปฏิสัมพันธ์กันในทางบวก มีการช่วยเหลือและยอมรับซึ่งกันและกัน เพื่อความสำเร็จของกลุ่มเด็กจะสามารถรอยยิ้มเมื่อเห็นเพื่อนกำลังเล่นของเล่นหรืออุปกรณ์ที่ตนต้องการเล่นได้

2.2 ด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมทางกายประสานซึ่แนะ มีความฉลาดทางด้านอารมณ์ด้านการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการจัดกิจกรรมทางกายประสานซึ่แนะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้เคลื่อนไหวทำกิจกรรมร่วมกัน เคลื่อนไหวตามคำบรรยายของครู แบ่งกลุ่มและช่วยกันคิดเพื่อที่จะทำงานให้สำเร็จ เด็กจะเกิดการเรียนรู้ เข้าใจความสัมพันธ์ของการกระทำตนเองที่มีต่อเพื่อน เด็กจะแสดงความเคารพต่อสิทธิหน้าที่ของตนเองและเพื่อน ส่งผลให้เกิดความเคารพข้อตกลงของกลุ่มซึ่งมีรากฐานมาจากทฤษฎีทางอารมณ์ของ Ausubel (1970, อ้างถึงใน พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2553: 127-133) ที่เชื่อว่า การทำกิจกรรมร่วมกัน การมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคล และสิ่งแวดล้อมจะมารกระตุ้นให้เด็กแสดงความเคารพต่อสิทธิและหน้าที่ และจะทำให้ประสบเป้าหมายความสำเร็จในที่สุด โดยสมาชิกแต่ละคนประกอบไปด้วยผู้ที่มีความสามารถที่แตกต่างกันทำให้เกิดการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน ทำให้เด็กเพิ่มความมั่นใจ แสดงออกในความสามารถของตนเอง สามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นและมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเพื่อน เกิดการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น โดยการจัดกิจกรรมทางกายประสานซึ่แนะนี้ครูเป็นผู้ชี้แนะและกระตุ้นด้วยคำถามปลายเปิดให้เด็กได้คิดวางแผนเชื่อมโยงสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ เด็ก ๆ จะได้ช่วยกันคิดวิเคราะห์ถึงสาเหตุและหาวิธีการแก้ปัญหาจากกิจกรรมทางกายประสานซึ่แนะ ยกตัวอย่างคำถามเช่น ในขณะที่เด็กเคลื่อนไหวไปพร้อมกับทอชีแล้วเกิดท่อนไม้ไฟไปโดนเพื่อน คิดว่าเพื่อนจะรู้สึกอย่างไร แล้วเราต้องทำอะไร เด็กจะช่วยกันพาท่อนไม้ไฟไปให้ถึงเส้นชัยช่วยกันได้อย่างไร แล้วเมื่อพาท่อนไม้ไฟไปถึงเส้นชัยแล้วเด็กรู้สึกอย่างไร ถ้านำผ้าขิดมาต่อกันเป็นรูปทรง แล้วทุกคนต้องอยู่ในรูปทรงจะทำอย่างไร หากผ้าขิดพลาดไปโดนเพื่อนคนอื่น จะทำอย่างไร ฯลฯ เป็นกระบวนการในปรับมโนทัศน์ของเด็ก ๆ จากกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มในชั้นการจัดกิจกรรมต่อยอดประสบการณ์และเสริมกำลังใจ ซึ่งในขั้นนี้เด็กจะได้แบ่งกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกันตามเงื่อนไขข้อตกลงที่ครูกำหนดขึ้นมา ฝึกการทำงานเป็นกลุ่มลดความขัดแย้ง ทำให้เด็กปฐมวัยรับรู้อารมณ์และมีความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ไม่กระทำในสิ่งที่ผู้อื่นไม่ชอบ ตลอดจนแสดงความชื่นชมในความสำเร็จของผู้อื่น ดังที่ Piaget (1896, อ้างถึงใน (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2556: 48-51) ได้กล่าวว่า พัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กเป็นกระบวนการสร้างองค์ความรู้ผ่านการทำกิจกรรมกลุ่มเด็กจะรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นและไม่แสดงอารมณ์ที่ทำให้ผู้อื่นไม่พอใจออกมา และในกิจกรรมทางกายที่เด็กได้ปฏิบัติจะทำให้เด็กได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการชวนเพื่อนเข้าร่วมกิจกรรม พูดปลอบใจ แสดงความชื่นชมในความสำเร็จของผู้อื่น ยกตัวอย่างเช่น “กิจกรรมมดน้อยพจญภัย โดยครูชี้แนะสมมติให้เด็ก ๆ เป็นเจ้ามดน้อยและมีอาหารอยู่ 3 กอง ทีมมดน้อยต้องช่วยกันนำกลับริ่ง จะมีมดน้อยตัวหนึ่งพูดขึ้นว่าเอาอาหารขึ้นหลังเราเลยเพื่อนเราแบกเองไหว ส่วนมดน้อยตัวอื่น ๆ ก็คอยช่วยประคองอาหารไว้ไม่ให้อาหารตกจากหลังเรานะ ระหว่างที่นำอาหารข้ามสะพานไม้กระดานแผ่นเดียว เกิดอุบัติเหตุมดน้อยโดนเหยียบเท้าและมดน้อยตัวนั้นก็ขอโทษทันทีหลังจากที่เหยียบเท้าเพื่อนโดยที่ครูไม่ต้องบอก”

2.3 ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมทางกายประสานซึ่แนะ มีความฉลาดทางด้านอารมณ์ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการจัดกิจกรรมทางกายประสานซึ่แนะเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายโดยใช้บทเพลง เสียงดนตรี และอุปกรณ์มาประกอบการเคลื่อนไหว สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพวัน ศรีหรั่ง (2550: 72-73) ที่ใช้เพลง ดนตรี กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ที่เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เด็กรู้จักการรอคอย ช่วยเหลือผู้อื่น เคารพกติกาต่าง ๆ เพราะกิจกรรมทางกายประสานซึ่แนะเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก ใฝ่เรียนรู้อารมณ์ เกิดความสนุกสนาน และเปิดเผยความรู้สึกซึ่งเป็นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม เด็กจะรู้จักการแบ่งปันสิ่งของหรืออุปกรณ์ที่ครูกำหนดให้ในกิจกรรมทางกาย ยกตัวอย่างเช่น ในกิจกรรม สร้างสรรค์ท่าทางกับสายยาง ขึ้นต่อยอดประสบการณ์และเสริมกำลังใจ ครูใช้คำถามให้กระตุ้นว่าเด็กจะมีวิธีการเคลื่อนไหวร่างกายไปด้วยกัน 2 คน โดยมีสายยาง 2 วงได้อย่างไร แล้วถ้าเคลื่อนไหวร่างกายไปด้วยกัน 3 คน โดยมีสายยาง 3 วงจะเคลื่อนไหวอย่างไร ฯลฯ ซึ่งกิจกรรมทางกายที่ครูจัดขึ้นนี้จะเน้นให้เด็กควบคุมอารมณ์ของตนเองและปรับตัว

ให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เข้าอกเข้าใจผู้อื่นมากยิ่งขึ้น เน้นให้เด็กรู้จักการขอโทษและให้อภัยผู้อื่น ดังที่สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2556: 239) กล่าวว่า การมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับเพื่อนในการทำงานร่วมกัน เด็กจะทำตามข้อตกลง กติกาในการทำงานร่วมกัน เพื่อทำงานของกลุ่มบรรลุเป้าหมาย และจากสถานการณ์ที่ครูจัดให้เกิดปัญหา โดยมีครูให้คำพูดคอยชี้แนะแนวทางยกตัวอย่างเช่น ในกิจกรรม เก็บมะนาวไปขาย ที่ครูให้เด็ก ๆ เคลื่อนไหวร่างกายในเก็บมะนาวไปขาย แล้วระหว่างที่ขนมะนาวไปขายแล้วมะนาวตกลงเช่นกระจัดกระจายเด็กจะอย่างไร ถ้าเด็กไปขายมะนาวแล้วมีคนเอาขนมมาแลก เด็กจะอย่างไร สมมติเด็กไปขายมะนาวที่ตลาดแล้วเห็นคุณยายยกกะละมังที่ใส่ปลาจากรถเข็นไม่ได้ เด็กจะอย่างไร ฯลฯ สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรณูญา กุญจอมศรี (2556: 80-81) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SMILE ที่มีการจัดกิจกรรมทางกายผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SMILE ที่พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษา พบว่าหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ SMILE ทำให้เด็กมีพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้น ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะช่วยส่งเสริมความฉลาดทางด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัยได้ ซึ่งครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 การจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น หัวใจของการจัดกิจกรรม คือ ครูผู้สอนและเด็ก ซึ่งครูผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กปฐมวัย ต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างเต็มความสามารถ ยืดหยุ่นกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม
- 1.2 การพัฒนาความฉลาดทางด้านอารมณ์ ผู้จัดกิจกรรมต้องทำความเข้าใจและศึกษาเครื่องมือที่วัดความฉลาดทางด้านอารมณ์ว่าต้องการวัดด้านใด เพราะความฉลาดทางด้านอารมณ์ค่อนข้างกว้าง ยากต่อการวัดและประเมินผล
- 1.3 ครูควรสร้างความคุ้นเคยกับเด็กก่อนการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ เพราะถ้าเด็กมีความไว้วางใจในตัวครู และกล้าแสดงออก กล้าลงมือทำกิจกรรม จะส่งผลต่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ โดยครูต้องศึกษาวิธีจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะให้มีความแม่นยำ และควรยืดหยุ่นตามความเหมาะสม ตามเวลาหรือบริบท

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น ด้านสติปัญญา ด้านสังคม ด้านสมาธิของเด็กปฐมวัย เป็นต้น
- 2.2 ควรมีการศึกษาความฉลาดทางด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัยในกลุ่มอายุอื่น ๆ หรือเด็กพิเศษ ที่ใช้การจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะ
- 2.3 ควรมีจัดกิจกรรมทางกายประสานการชี้แนะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยในด้านอื่น ๆ เช่น การรู้จักเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การรู้จักควบคุมตนเอง ด้านการแสดงออกทางด้านอารมณ์ที่เหมาะสม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ชื่อจริง. (2553). *ผลของการจัดกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยในชั้นเรียนคละอายุ โรงเรียนบ้านทุ่งแจ่ง จังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

กรมสุขภาพจิต. (2561). *ข่าวจากหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต ไทยอันดับ2 “เด็กรั้งแค้นในโรงเรียน” พบเหยื่อปีละ*

- 6 *แสนคน*. สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2563, จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=27485>. กรมสุขภาพจิต. (2546). *แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 6-11 ปี*. นนทบุรี: วงศ์กมลโปรดักชั่น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- คณะกรรมการพัฒนาวางแผนแม่บทการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย. (พ.ศ. 2561-2573). *แผนแม่บทการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย*. สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2563, จาก <http://dohdatacenter.anamai.moph.go.th/coverpage/3673c9bb6c72658b7c6fffe4b847135a.pdf>
- จินนัท รามสูต. (2550). *การเคลื่อนไหวเพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิตตินันท์ บุญสถิรกุล. (2558). *การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย*. ในเอกสารการสอน ชุดวิชาการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 3 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทีศนา เขมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การวิจัยสำหรับครู* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วีริยาสาน.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2553). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชิต ฤทธิจรรยา. (2547). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เข้าออฟเคอร์มิส.
- มิลินทรา กวินโกมลโรจน์. (2558). *การวิจัยและพัฒนากระบวนการชี้แนะที่อิงทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับปรุงชุดการคิดด้านการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา*. ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยวพา เดชะคุปต์. (2542). *กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาน.
- วัฒนา ปุญญฤทธิ์. (2557). *หน่วยที่ 9 การประเมินและการเสริมสร้างพฤติกรรมทางด้านอารมณ์ – จิตใจของเด็กปฐมวัย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิภารัตน์ จอกทอง. (2556). *การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2556). *การวัดและการประเมินผลเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรดิษ สุวรรณลา. (2560). *คู่มือการพัฒนาวิชาชีพ เรื่องการชี้แนะ (Coaching)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรัญญา กุญจอมศรี. (2556). *การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SMILE*. ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัมพวัน ศรีหรั่ง. (2550). *ผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ต่อเด็กปฐมวัย โรงเรียนวัดเกษราราม จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อารี พันธุ์มณี. (2546). *ความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อแกรมมี.